16. oktober 2026

Høringssvar fra foreningen Red-Vandet

Vedrørende forslag til lov om forbud mod anvendelse af pesticider og spildevandsslam og udbringning af forurenet jord til erhvervsmæssige eller offentlige formål i sårbare grundvandsdannende områder (SGO) samt ophævelse af regler om vedtagelse af indsatsplaner til beskyttelse af vandressourcer

Indledning

Red-Vandet afgiver hermed høringssvar til det fremsatte lovforslag.
Red-Vandet er en uafhængig, non-profit tænketank og forening bestående af fagfolk med bred erfaring inden for miljø, natur, vandforsyning, administration og landbrugsrelaterede produktionsformer. Foreningen arbejder ulønnet og på et fælles fagligt grundlag for at skabe langsigtede, bæredygtige løsninger for vand og natur i Danmark.
Red-Vandets mission er at sikre rent drikkevand og rent vand i Danmarks vandløb, søer og indre farvande således, at både nuværende og kommende generationer har adgang til rent vand og en sund natur. Foreningen arbejder blandt andet for, at grundvandet og drikkevandet er rent og beskyttet, at natur og biodiversitet får den nødvendige plads, og at menneskelig aktivitet sker inden for naturens grænser. Der henvises til foreningens hjemmeside: www.red-vandet.dk
Beskyttelsen af Danmarks grundvand og drikkevandsressourcer ligger således helt centralt i Red-Vandets formål. Red-Vandet afgiver derfor dette høringssvar, fordi lovforslaget vedrører en af de mest grundlæggende forudsætninger for den danske drikkevandsforsyning: At vi også i fremtiden har adgang til rent grundvand, og en robust forsyning af drikkevand til befolkningen uden miljøfremmede stoffer.
Red-Vandet hilser det grundlæggende velkomment, at der nu foreslås en national og arealbaseret beskyttelse af vigtige sårbare grundvandsdannende områder.
Det er efter vores opfattelse et nødvendigt -om end ikke et tilstrækkeligt - skridt.
Miljøministeriets egen analyse fra januar 2026 (Analyse af reguleringsmuligheder for beskyttelses af drikkevandet) konkluderer, at den eksisterende tilgang til

beskyttelsen af drikkevandet har været helt utilstrækkelig. Analysen peger blandt andet på, at frivillighed og kommunale indsatsplaner ikke har sikret den nødvendige fremdrift, og at der derfor er behov for arealafgrænsede forbud.
Red-Vandet er derfor grundlæggende positivt indstillet over for lovforslagets formål. Vi mener imidlertid, at lovforslaget bør styrkes væsentligt på en række konkrete områder.
Vi er grundlæggende af den opfattelse, at nuværende og planlagte områder for indvinding af grundvand til forsyning af drikkevand gennem lovgivning og effektiv kontrol skal sikres en permanent beskyttelse mod alle former for grundvandstruende stoffer – de såkaldte grundvandsparker.
Det er derfor vigtigt at bemærke, at en række afgørende forhold endnu ikke er endeligt fastlagt eller omfattet i selve lovforslaget. Det gælder blandt andet den efterfølgende udmøntning af reglerne, herunder kriterier for kompensation og den konkrete administration af beskyttelsen.
Red-Vandet ønsker derfor at blive inddraget i den videre proces og forventer at blive hørt i forbindelse med kommende bekendtgørelser og andre regler, der udmønter loven.
Red-Vandets bemærkninger er følgende:

---

1. Beskyttelsen af grundvandet skal ske ved kilden

Red-Vandet anbefaler, at lovforslaget fastholder forebyggelse som det grundlæggende princip for beskyttelsen af drikkevandet.
Grundvand, der først er blevet forurenet, kan være meget vanskeligt og dyrt at rense eller erstatte.
Miljøministeriets egen analyse konstaterer, at forurening i SGO kan være meget vanskelig at afværge og dyr for samfundet, hvis den først er sket, og at den kan få store konsekvenser for drikkevandsforsyningen. I overensstemmelse med miljøbeskyttelseslovens principper om forebyggelse og forsigtighed mener Red-Vandet derfor, at:

- forurening skal forebygges frem for efterfølgende at blive renset,
- reguleringen skal tage udgangspunkt i beskyttelse af selve grundvandsressourcen,
- og hensynet til fremtidens drikkevandsforsyning skal indgå på lige fod med hensynet til den aktuelle vandindvinding.

Rent drikkevand skal beskyttes ved kilden, og forurening skal bekæmpes ved kilden.

2. Forsigtighedsprincippet skal være et bærende princip

Red-Vandet anbefaler, at forsigtighedsprincippet tydeligt indgår i administrationen af loven. Foreningen finder således, at bevisbyrden for ikke at have forurenet skal være den potentielle forureners ubetingede ansvar og altid - i modsat fald - komme enhver usikkerhed og hermed miljøet til gode

Miljøministeriets analyse anfører selv, at pesticiders miljøeffekter i visse tilfælde er karakteriseret ved både irreversibilitet og usikkerhed, og at det derfor er relevant at anvende forsigtighedsprincippet.

Det bør efter Red-Vandets opfattelse have en direkte konsekvens for reguleringen: Hvis et stof eller en aktivitet indebærer en potentiel risiko for en sårbar drikkevandsressource, bør manglende viden om de langsigtede skadelige effekter ikke i sig selv være grundlag for at tillade aktiviteten. I givet fald er der tale om et omvendt forsigtighedsprincip.

3. SGO skal beskytte fremtidens drikkevandsressourcer

Red-Vandet anbefaler, at SGO ikke alene betragtes som områder, der er nødvendige for den aktuelle vandindvinding, men som strategiske drikkevandsressourcer for både nutid og fremtid – de såkaldte grundvandsparker.

SGO-konceptet er udviklet med henblik på at identificere områder med betydelig grundvandsdannelse, hvor relativt ungt vand fra terrænoverfladen på sigt kan transportere vandopløselige stoffer til drikkevandsmagasiner og indvindingsboringer. **Det betyder efter Red-Vandets opfattelse, at beskyttelsen ikke alene bør være afhængig af, om en konkret boring er i drift i dag. Forventningen om et stigende forbrug af drikkevand – lokalt, regionalt eller nationalt – og behovet for en robust vandreserve i tilfælde af en forurening må indbygges i beskyttelsen af grundvand. Oprettelsen af grundvandsparker med dette sigte er derfor nødvendige.**

4. Beskyttelsen skal være permanent

Red-Vandet anbefaler, at beskyttelsen af SGO gøres permanent.

En ændring i en vandforsynings aktuelle indvindingsstruktur bør ikke i sig selv føre til, at et område, der er identificeret som vigtigt for grundvandsdannelsen, igen åbnes for aktiviteter, der kan forurene grundvandet. Dette strider i øvrigt mod intentionerne i miljøbeskyttelsesloven (jfr. f.eks. lovens paragraf 19).

Grundvandsbeskyttelse handler om mere end forsyning af drikkevand, idet grundvandet indgår i hele vandkredsløbet.
Beskyttelsen bør derfor knyttes til grundvandsressourcens betydning og sårbarhed – ikke alene til den aktuelle placering af en indvindingsboring.

---

5. Forbuddet mod pesticider bør være reelt og omfatte alle pesticider

Red-Vandet anbefaler, at der **ikke etableres en bred undtagelse for pesticider, som kan købes og anvendes af private uden autorisation**. Beskyttelsen af grundvandet bør baseres på stoffets potentielle påvirkning af grundvandet – ikke på, om anvendelsen kræver autorisation.
Det er den forbindelse betænkeligt, at det (tekstmæssigt) er uklart, om det meget udbredte pesticid glyfosat (RoundUp) er undtaget af sprøjteforbuddet. Derfor må teksten her præciseres, så et forbud klart fremgår af teksten - uanset om vi taler erhverv eller privat brug.
Tillige er vi betænkelige ved lovforslagets dispensation for forbud knyttet til opbevaring og anvendelse af pesticider i lagerhaller mv.
Red-Vandet anbefaler derfor, at alle pesticider, der er omfattet af lovens formål, reguleres i SGO, uanset om de anvendes erhvervsmæssigt, privat eller håndteres indendørs.

---

6. Spildevandsslam bør ikke udbringes i SGO

Red-Vandet anbefaler et klart udgangspunkt om, at spildevandsslam ikke udbringes i SGO.
Beskyttelsen skal tage højde for, at spildevandsslam kan indeholde en bred vifte af miljøfremmede stoffer, og at det ikke nødvendigvis er muligt på forhånd at dokumentere alle stoffers langsigtede skæbne i jord og grundvand.
I et område, der specifikt er udpeget som SGO, fordi grundvandet er særligt sårbart, bør udgangspunktet under henvisning til forsigtighedsprincippet derfor være, at potentielle nye forureningskilder som spildevand og gylle ikke tilføres jorden.
Der må ikke kunne dispenseres for udbringning af spildevandsslam i SGO.

---

7. Potentielt forurenet jord skal holdes udenfor SGO

Red-Vandet anbefaler, at lovgivningen udformes med et generelt forbud mod at deponere jord i SGO. Mange sager rundt omkring i landet viser med al tydelighed, at landmænd i stigende omfang får tilkørt store mængder jord på deres arealer, og at myndighedskontrollen er mangelfuld, ressourcekrævende og teknisk vanskelig at udføre. Jord er oftest mere eller mindre forurenet. Der er mange penge at tjene på at køre jord ud på landbrugsarealer. Et forbud mod deponering af jord i SGO-områder er nødvendigt fordi:

- jordens oprindelse er vanskelig at dokumentere
- jordflytninger er vanskeligt sporbare,
- forureningsniveauet er svært at kontrollere,
- og myndighederne råder ikke over de nødvendige ressourcer til en effektiv kontrol.

I SGO bør udgangspunktet være, at risikoen for grundvandet med udgangspunkt i forsigtighedsprincippet vægtes højere end ønsket om at anvende området som modtager af jord.

8. Nitrat, gylle og gødskning skal omfattes af grundvandsbeskyttelsen

Dette er efter Red-Vandets vurdering et af de væsentligste spørgsmål, som lovforslaget bør forholde sig til.
Miljøministeriets analyse fra januar 2026 beskriver, at beskyttelsen af sårbare grundvandsdannende områder (SGO) skal ses i sammenhæng med både sprøjtemidler og gødskning. Analysen behandler desuden de økonomiske konsekvenser ved restriktioner på både sprøjtemidler og gødskning i de relevante områder.
Hvis formålet med SGO er at beskytte grundvandet, bør beskyttelsen efter Red-Vandets vurdering omfatte de væsentlige belastninger af den samme grundvandsressource. Det bør derfor ikke være sådan, at pesticidanvendelsen begrænses for at beskytte grundvandet, mens en anden væsentlig belastning fortsat kan finde sted uden tilsvarende vurdering af risikoen.
Gødskning vil mange steder medføre nitratudvaskning til grundvandet, og husdyrgødning vil samtidig indeholde andre stoffer som medicinrester fra husdyrproduktionen. Gylle og anden udbringning af kvælstofholdig gødning bør derfor indgå som en selvstændig del af den samlede grundvandsbeskyttelse i SGO.

Red-Vandet anbefaler derfor, at lovforslaget ledsages af en konkret model for håndtering af nitrat, gylle og anden gødskning i SGO. Modellen bør forholde sig til både husdyrgødning, handelsgødning og den samlede risiko for nitratudvaskning. Det bør efter vores opfattelse ske som en del af den aktuelle lovgivning eller – som minimum - være en forpligtende parallel proces med en klart angivet tidsplan, der harmonerer med tidshorisonten med nærværende lovforslag. Ved at fjerne pligten til, at kommuner skal udarbejde indsatsplaner og foretage opfølgende handlinger for at beskytte grundvand og drikkevand, fjerner man muligheden for, at myndighederne skal forholde sig til en potentiel forurening med nitrat og svækker således de formelle muligheder for at regulere denne forurening. At indsatsplaner ikke har fungeret efter hensigten, bør ikke være et argument for at fjerne denne reguleringsmulighed. Tværtimod er der behov for at stramme regelsættet.
Efter Red-Vandets vurdering bør beskyttelsen af grundvandet tage udgangspunkt i den samlede forureningsbelastning af grundvandsressourcen frem for alene at regulere én forureningskilde ad gangen.

---

9. Nye stoffer skal omfattes af en fremtidssikret regulering

Reguleringen bør ikke kun tage udgangspunkt i de forureningskilder, vi allerede kender.
Landbruget og andre erhverv anvender løbende nye produkter og teknologier.
Red-Vandet anbefaler derfor:

- at nye kemiske stoffer anvendt på arealer indenfor SGO vurderes for risiko for jord og grundvand,
- at nitrifikationshæmmere underlægges en grundig miljø- og grundvandsmæssig vurdering,
- at nye jordforbedrings- eller klimarelaterede produkter vurderes efter samme princip,
- at forsigtighedsprincippet anvendes ift. nye produkter og teknologier.

Lovgivningen bør være fremtidssikret.

---

10. Kortlægningen af SGO skal være fagligt robust og afsluttes hurtigt

Red-Vandet anbefaler, at kortlægningen af SGO færdiggøres senest ved udgangen af 2027, og at den sker på et fagligt transparent grundlag.

Der må ikke ske nogen form for forsinkelse, da der i over 30 år er arbejdet med kortlægningen uden at dette i sig selv beskytter grundvand og drikkevand. For en ordens skyld skal vi bede om at

- kriterierne for udpegning offentliggøres,
- datagrundlaget offentliggøres,
- usikkerheder beskrives,
- kortlægningen løbende kvalitetssikres.

---

11. Vandværker skal have bedre mulighed for at sikre arealer permanent

Red-Vandet anbefaler, at vandværker får bedre muligheder for at erhverve eller på anden måde sikre arealer, hvor permanent beskyttelse er nødvendig.
SGO vil ikke omfatte alle indvindingsområder for drikkevand – nu eller fremover. Den hidtidige udmelding fra Miljøministeriet om at beskytte arealer (opdeling af landet i bl.a. områder med særlige drikkevandsinteresser (OSD)) er som bekendt langt mere omfattende end hvad der følger af udpegningen af SGO. Derfor skal det i lovgivningen sikres, at vandværkerne får bedre muligheder for erhvervelse af relevante arealer, eller at de på anden vis sikres muligheden for at beskytte disse områder permanent mod forurening.
Denne opgave var tiltænkt indsatsplanerne, men det har ikke fungeret i praksis. Derfor bør der indføres et nyt værktøj, der virker, eller forvaltningen af indsatsplaner skal strammes betydeligt op.
Der bør indføres **"Grundvandsparker"**, som omfatter vandforsyningernes strategisk vigtige nuværende og fremtidige indvindingsområder, hvor anvendelse og oplagring af grundvandstruende stoffer og materialer ikke må finde sted, og hvor arealerne til grundvandsbeskyttelse i videst muligt omfang samtidigt opfylder samfundets væsentlig behov for mere natur, biodiversitet, friluftsliv, og klimatilpasning.
Arealbeskyttelse kan typisk ske gennem:

- vandværkernes arealerhvervelse,
- skovrejsning,
- natur,
- ekstensivering,
- økologisk drift,
- eller andre anvendelser, der ikke indebærer risiko for grundvandet.

Vandværkernes forbedrede mulighed for at sikre deres indvindingsområder mod forurening ved etablering af grundvandsparker er et vigtigt supplement til den nationale regulering.

---

12. Kontrollen skal være en integreret del af lovgivningen

Red-Vandet anbefaler, at lovforslaget suppleres med en konkret plan for kontrol og håndhævelse.
Et forbud har kun effekt, hvis det kan håndhæves.
Det bør derfor fremgå:

- hvem der fører kontrollen,
- hvilke myndigheder der har ansvaret,
- hvordan kontrol gennemføres,
- hvordan overtrædelser opdages,
- hvordan gentagne overtrædelser håndteres,
- og hvilke ressourcer der afsættes.

Red-Vandet anbefaler samtidig, at kontrolresultater offentliggøres årligt på en måde, der gør det muligt at følge effekten af lovgivningen.

---

13. Pesticider skal kunne spores

Red-Vandet anbefaler, at der arbejdes videre med digitale kontrolmuligheder.
Det bør være muligt at kontrollere:

- hvilke pesticider der er indkøbt,
- hvem der har købt dem,
- hvor de er anvendt,
- og om anvendelsen er sket uden for SGO.

En effektiv digital sporbarhed skal efter Red-Vandets opfattelse være et væsentligt supplement til fysisk kontrol.

---

14. Dispensationer skal være undtagelsen

Red-Vandet anbefaler, at dispensationsmulighederne begrænses mest muligt.

Hvis der åbnes for dispensationer, bør:

- kriterierne være præcise,
- dispensationer være tidsbegrænsede,
- begrundelsen være offentligt tilgængelig,
- der foretages en konkret risikovurdering,
- og der bør være mulighed for efterfølgende kontrol.

En bred dispensationsadgang risikerer at udhule den beskyttelse, som loven ellers etablerer.

---

15. Sanktionerne skal have reel præventiv effekt

Red-Vandet anbefaler, at sanktionerne ved overtrædelse af forbuddet fastsættes, så de reelt virker præventive.
En overtrædelse, der medfører forurening af en drikkevandsressource, kan få konsekvenser for forsyningssikkerheden i årtier.
Sanktionen bør derfor ikke alene vurderes ud fra den umiddelbare økonomiske gevinst ved overtrædelsen, men også ud fra den potentielle samfundsmæssige skade – for forsyningssikkerheden og udgifter forbundet med at rense drikkevand og fjerne forurening fra områder.
Der bør samtidig være mulighed for skærpede sanktioner ved gentagne eller alvorlige overtrædelser.

---

16. Kompensation må ikke svække beskyttelsen

Red-Vandet noterer sig, at de nærmere regler om kompensation vil blive fastlagt efterfølgende.
Red-Vandet ønsker en juridisk udredning af, om det overhovedet er lovligt ift. EU-retten at kompensere for ikke at forurene.
Red-Vandet tager ikke i dette høringssvar stilling til det konkrete kompensationsniveau.
Det bør imidlertid være et grundlæggende princip, at:
Kompensationsmodellen må ikke skabe incitament til at begrænse eller forsinke den nødvendige grundvandsbeskyttelse.
Ministeriets analyse fra i år vurderer, at fuld kompensation til landbruget i en model kan beløbe sig til op mod ca. 360 mio. kr. årligt. Analysen fremhæver samtidig, at valg af kompensationsmodel ikke har betydning for selve beskyttelsesgraden.

Det er samtidig vigtigt at sikre sig, at forventede langstrakte retssager foranlediget fortrinsvis af landbrugskredse ikke kan medføre, at grundvandsbeskyttelsen sættes på hold.
Red-Vandet ønsker derfor at blive hørt, når de konkrete regler om kompensation foreligger.

---

17. Grundvandet bør betragtes som kritisk infrastruktur

Red-Vandet anbefaler, at lovgivningen i højere grad anerkender grundvandets åbenlyse karakter af kritisk samfundsressource.
Hvis en kommune eller vandforsyning mister adgang til en væsentlig grundvandsressource, kan konsekvensen være:

- nye boringer,
- længere transportafstande,
- sammenkobling af vandforsyninger,
- vandrensning,
- øgede driftsomkostninger,
- eller i værste fald utilstrækkelig adgang for befolkningen og erhverv til rent drikkevand

Forebyggelse af denne situation og anvendelsen af forsigtighedsprincippet bør derfor vægtes højt i den samlede regulering.

---

18. Lovgivningen bør ses i sammenhæng med den samlede arealomlægning

Red-Vandet anbefaler, at SGO tænkes sammen med den øvrige arealpolitik.
Miljøministeriets analyse identificerer selv mulige synergieffekter mellem SGO-beskyttelse og blandt andet natur, biodiversitet, skovrejsning, økologi og klima. Det er derfor oplagt og nødvendig – landets størrelse taget i betragtning - at prioritere disse arealer i den kommende arealomlægning. Der savnes i den forbindelse en bindende statslig fysisk planlægning og regulering.
På den måde kan beskyttelsen af drikkevandet blive et konkret eksempel på multifunktionel arealanvendelse og samtidig forbedre befolkningens rekreative muligheder.

Afslutning

Red-Vandet finder det positivt, at der med lovforslaget tages et nationalt skridt mod en mere konsekvent beskyttelse af de områder, hvor en væsentlig del af vores fremtidige drikkevand dannes.
Miljøministeriets egen analyse dokumenterer, at den hidtidige indsats ikke har sikret den nødvendige beskyttelse, og at der er behov for en langt mere effektiv og arealbaseret regulering.
Det er Red-Vandets opfattelse, at Danmark bør benytte denne mulighed til at etablere en robust, permanent og forebyggende beskyttelse af grundvandet.
Grundvand kan ikke erstattes fra den ene dag til den anden, og vandværker kan ikke bare flytte sig. Vandforsyning er følsom infrastruktur og tjener almenvellet. Når det først er forurenet, kan skaden være meget vanskelig at vende. Derfor bør vi beskytte grundvandet, før vi får brug for at forsøge at rense det. De udpegede arealer – grundvandsparker – skal samtidig tilgodese samfundets ønske om mere og bedre natur, fritidsformål og klimatilpasning.
Red-Vandet står gerne til rådighed for en nærmere faglig dialog om lovforslaget og den efterfølgende udmøntning.
Red-Vandet ønsker samtidig at blive inddraget i de kommende høringer om bekendtgørelser og øvrige regler, der følger af loven, herunder regler om SGO-udpegning, kontrol, dispensationer og kompensation.

Med venlig hilsen
Bo Asmus Kjeldgaard,
Forperson,
Red-Vandet
(www.red-vandet.dk)